

Innst. O. nr. 59

(2003-2004)

Innstilling til Odelstinget fra justiskomiteen

Ot.prp. nr. 23 (2003-2004)

Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i lov 8. juni 1984 nr. 58 om gjeldsforhandling og konkurs og i enkelte andre lover

Til Odelstinget

1. PROPOSISJONENS HOVEDINNHOOLD

Sammendrag

I proposisjonen foreslår departementet en ny regel i panteloven om at konkursboet skal ha legalpant i 5 pst. av verdien av alle pantsatte formuesgoder som inngår i boet. Formålet er å sikre midler til en forsvarlig behandling av konkursboet, både for å kunne finne frem til mulige skjulte midler og å avdekke eventuell økonomisk kriminalitet. Legalpantet kan etter forslaget bare benyttes til å dekke nødvendige boomkostninger, og er subsidiært i den forstand at det bare kan benyttes når boets øvrige midler ikke er tilstrekkelige til å dekke boomkostningene. Forslaget om en legalpantregel må ses i sammenheng med at Regjeringen har til hensikt ved forskriftsendring å øke rekvirentansvaret fra kr 20 000 til 50 ganger rettsgebyret. Departementet foreslår videre at plikten til å sende inn sluttmelding til Konkursregisteret etter konkursloven overføres fra tingretten til bostyreren i de tilfellene der konkursen avsluttes ved sluttutlodning.

Det foreslås også nye regler i konkursloven og foretaksregisterloven om sletting av sammenslutninger med ubegrenset ansvar og enkelpersonforetak fra Foretaksregisteret etter avsluttet konkursbehandling. Regelendringen har bakgrunn i at det er registrert en del "døde" foretak i Foretaksregisteret, fordi de gjeldende reglene om plikt til å melde sletting av sammenslutninger med ubegrenset ansvar sjelden overholdes.

Endelig foreslås det oppretting av inkurier i panteloven, dekningsloven og forsikringsavtaleloven.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Gunn Karin Gjøl, Anne Hellen Rui og Knut Storberget, fra Høyre, Carsten Dybevig, lederen Trond Helleland og Linda Cathrine Hofstad, fra Fremskrittspartiet, Jan Arild Ellingsen og André Kvakkestad, fra Kristelig Folkeparti, Einar Holstad og Finn Kristian Marthinsen, og fra Sosialistisk Venstreparti, Inga Marte Thorkildsen, ser at dagens situasjon der flere konkursbo avsluttes uten nevneverdige undersøkelser grunnet manglende midler til bobehandling, er uheldig.

Komiteen viser til behandlingen av Ot.prp. nr. 26 (1998-1999) der Stortinget ba Regjeringen utrede ulike måter å sikre at det er nok verdier i konkursboer på til å kunne drive forsvarlig bobehandling. Komiteen er kjent med at et høyt antall bobehandlinger blir innstilt etter konkursloven § 135 fordi boets midler ikke kan dekke omkostningene, og er derfor positive til at Regjeringen nå fremmer forslag for å sikre en forsvarlig bobehandling.

Etter komiteens syn er det viktig at bostyrer gis mulighet til en reell gjennomgang av boet, blant annet fordi det er grunn til å tro at det er store mørketall når det gjelder økonomisk kriminalitet i forbindelse med konkurser. Videre vil en skikkelig gjennomgang av konkursboer etter komiteens syn kunne avdekke om der også i de "tomme boer" i virkeligheten er midler som kan omstøtes eller på annen måte gjøres tilgjengelige for kreditorene.

2. BAKGRUNNEN FOR LOVFORSLAGET

Sammendrag

I de senere år har det vært en økning av antall konkursboer som innstilles etter konkursloven fordi det ikke finnes midler i boet til å dekke fortsatt bobehandling. Økningen i antall innstillingsboer skyldes nok for en stor del den vide pantsettelsesadgangen som panteloven åpner for.

Utvalget for etterkontroll av konkurslovgivningen (Falkanger-utvalget), som ble nedsatt av Justisdepartementet i oktober 1990, var i mandatet bedt om å utrede endringer i pantelovgivningen med sikte på å tilføre konkursboene mer kapital. Utvalget ble spesielt bedt om å utrede ideen om at en viss del av pantsatte gjenstanders verdi skal forbeholdes boet.

Falkanger-utvalgets utredning ble sendt på høring i juni 1993, og fulgt opp i Ot.prp. nr. 26 (1998-1999). I proposisjonen gikk Justisdepartementet ikke inn for å oppheve adgangen til pantsettelse av varelager og factoringpant, men foreslo en regel om fem prosent legalpant for konkursboer.

I Innst. O. nr. 77 (1998-1999) sluttet justiskomiteen seg til Regjeringens syn om at adgangen til varelagerpantsettelse og factoringpantsettelse ikke skulle oppheves. Justiskomiteen gikk heller ikke inn for å vedta den foreslåtte regelen om legalpant for boomkostninger. I stedet ba Stortinget Regjeringen utrede ulike måter å sikre at det er nok verdier i konkursboer på til å kunne drive en forsvarlig bobehandling.

Justisdepartementet sendte på denne bakgrunn i september 2001 ut et høringsnotat om sikring av tilstrekkelige midler til bobehandlingen og enkelte andre endringer i konkurslovgivningen mv.

3. GJELDENDE REGLER OM MIDLER TIL BOBEHANDLINGEN

Sammendrag

Etter dekningsloven skal omkostningene ved bobehandlingen dekkes av boets midler som massefordring. Dersom verdien av boets ubeheftede eiendeler ikke er tilstrekkelig til å dekke utgiftene til bobehandling, kan den som har begjært konkursen åpnet (konkursrekvirenten) etter konkursloven belastes for utgifter med inntil kr 20 000. Rekvirenten kan bare belastes dersom det ikke finnes andre midler i boet. Staten plikter å dekke et eventuelt "rekvirentansvar" med inntil kr 20 000 i konkurser som er begjært av skyldneren selv eller arbeidstaker. Bestemmelsen i konkursloven hjemler ikke en adgang til å fortsette bobehandlingen i større grad enn det boets midler kan dekke. Midler til bobehandlingen kan også fås fra ulike garantiordninger. En fordringshaver kan ellers på eget tiltak garantere for fortsatt bobehandling.

I kapittel 4 i proposisjonen redegjøres det for rettstilstanden i enkelte andre land.

4. LEGALPANT FOR BOOMKOSTNINGER

Sammendrag

I høringsnotatet av september 2001 ble det fremsatt forslag om innføring av et subsidiært legalpant på fem prosent av alle pantsatte verdier. Flertallet av høringsinstansene støtter dette.

Departementet går etter høringsrunden inn for å videreføre forslaget om et legalpant på fem prosent til sikkerhet for nødvendige boomkostninger. Innføring av en legalpantregel kombinert med en økning av rekvirentansvaret medfører at utgifter til bobehandlingen blir fordelt mellom de næringsdrivende og det offentlige.

Legalpantet vil få betydning for panthaverne i tilfeller der det pantsatte formuesgodet er belånt med mer enn 95 pst. av formuesgodets beregnede verdi eller det et salg av formuesgodet innbringer. I så fall vil legalpantet "gå ut over" den panthaveren som har dårligst prioritet.

Legalpantregelen må forventes å medføre at næringsdrivende som vil pantsette sine formuesgoder, normalt bare vil få dem belånt med inntil 95 pst. av verdien, forutsatt at det ikke gjelder et særlig kostbart pantobjekt. Det resterende finansieringsbehovet må de næringsdrivende dekke ved egne midler eller ved usikret kreditt til høyere kredittpris. Etter departementets syn er det ikke nødvendigvis uheldig dersom næringsdrivende på denne måten får en noe mer begrenset tilgang på realkreditt.

Departementet antar at legalpantet vil få liten praktisk betydning for privatpersoner som tar opp boliglån. Det totale antallet personlige konkurser er så lavt at en legalpantregel neppe vil påvirke renten på boliglån. Flertallet av konkursskyldnerne er selskaper.

Departementet foreslår videre at eiendeler som er stilt som sikkerhet for konkursskyldnerens gjeld av en tredjeperson, også skal være omfattet av legalpantet. Det følger av panteloven at panthaveren kan kreve at pantekravet blir innfridd når det blir åpnet konkurs hos skyldneren eller hos pantets eier.

Spørsmålet om en ny regel om legalpant for konkursboet kan gis virkning i forhold til allerede etablerte avtalepanteretter eller om Grunnloven § 97 vil være til hinder for dette, er drøftet av Falkanger-utvalget. Utvalget konkluderte med at anvendelse av legalpantet på eldre panteretter ikke ville stride mot Grunnloven § 97. Utvalget så likevel at en umiddelbar innføring av et legalpant kunne skape problemer for finansnæringen, og foreslo derfor en overgangsperiode på tre år før bestemmelsen skulle gis anven-

delse på pantsettelsesavtaler stiftet før lovens ikraft-tredelse.

Departementet foreslår i proposisjonen her en overgangsregel i samsvar med dette forslaget, og slutter seg til den begrunnelsen som utvalget har gitt for regelen.

Komiteens merknader

Komiteen støtter Regjeringens intensjon om å sikre nødvendige midler til bobehandlingen.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at det i Norge er en utstrakt adgang til å pantsette verdier, og at dette er en av grunnene til at det er lite frie midler til bobehandlingen. Flertallet viser til at et flertall av høringsinstansene er positive til forslaget om et subsidiært fem prosents legalpant av alle pantsatte verdier. Flertallet viser også til at Falkanger-utvalget i NOU 1993:16 på side 141 uttalte at

"Med en såpass lav prosentsats begrenses avviket fra gjeldende pantsettelsesregler. Fem prosent utgjør et maksimalbeløp som kun får praktisk betydning hvis boet for øvrig mangler midler".

Flertallet viser også til at enkelte høringsinstanser i forkant av lovforslaget og under komiteens høring den 11. februar 2004, uttrykte skepsis til forslaget om fem prosent legalpant. Spesielt var høringsinstansene opptatt av virkningene for næringslivets finansieringsbehov generelt og for skipsfarten spesielt. Videre ble problemstillinger vedrørende vidløftiggjøring av bobehandlingen berørt.

Flertallet vil presisere at legalpantet skal begrenses til nødvendige boomkostninger, og at Regjeringen i tråd med Falkanger-utvalgets anbefaling foreslår en overgangsperiode på tre år for pantsettelsesavtaler inngått før lovens ikrafttredelse. Etter flertallets erfaring vil utgiftene til nødvendig bobehandling variere fra bo til bo, men flertallet antar at det i bo med særlig verdifulle panteobjekter normalt ikke er nødvendig å bruke legalpantet fullt ut. Flertallet stiller seg for øvrig tvilende til påstanden om mulig vidløftiggjøring av bobehandling som følge av legalpantet. Flertallet viser til at problemet i konkursboene i dag er at bostyrer slett ikke har mulighet til å utføre de grunnleggende oppgavene de har etter konkursloven, og til at bostyrer ikke får noen nye oppgaver med lovendringen. Flertallet vil minne om at skifteretten har ansvar for å slå ned på eventuelle tilfeller av unødvendig omfattende bobehandling.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti, støtter i det alt vesentlige innføring av legalpant på 5

pst. som foreslått i ny pantelov § 6-4. Dette flertallet mener imidlertid at det er hensiktsmessig å foreslå en begrensingsregel for særskilt verdifulle panteobjekter. Dette flertallet foreslår derfor at legalpantet i realregistrerte panteobjekter begrenses oppad til 700 ganger rettsgebyret. Med et rettsgebyr på 740 kroner vil 700R tilsvare 518 000 kroner. En slik begrensning i legalpantet vil særlig få betydning for eiendeler som skip, offshoreinnretninger, faste eiendommer og fly.

Dette flertallet fremmer følgende forslag:

"I lov 8. februar 1980 nr. 2 om pant gjøres følgende endring:

Ny § 6-4 første ledd tredje punktum skal lyde:

Panteretten utgjør fem prosent av formuesgodets beregnede verdi eller av det et salg av formuesgodet innbringer, men maksimalt 700R i hvert realregistrerte pantobjekt."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener etter en helhetlig vurdering at det vil være hensiktsmessig at midler kan skaffes til veie gjennom en form for legalpant. Selv om dette kan medføre at kreditter blir dyrere for enkelte næringslivsgrupper ved at de første 5 pst. av et pant kan benyttes til bobehandlingskostnader, mener disse medlemmer at kreditorene som helhet vil tjene på at et konkursbo blir gjennomgått på en forsvarlig måte. Det er viktig å presisere at det kun er nødvendig bobehandling som skal dekkes av legalpantet.

Disse medlemmer er av den oppfatning at det vil være hensiktsmessig å knytte avgrensningen av legalpantet opp mot de respektive pant, og ikke som en fordeling av et forutbestemt totalbeløp. Det vil kunne medføre unødvendig merarbeid dersom en skal bruke tid og ressurser på fordelingsavgjørelsen.

Disse medlemmer ser likevel at en flat 5 prosentsats uten noen som helst begrensning kan slå urimelig hardt ut der svært kapitalintensive panteobjekter er involvert. Som eksempel på slike kapitalintensive objekter er skip og større faste eiendommer. All den tid Regjeringen fremhever at det kun er nødvendige boomkostninger som skal dekkes, kan disse medlemmer ikke se noen gode grunner til ikke å avgrense legalpantet til maks 100 ganger rettsgebyret pr. panteobjekt. Da vil en både sikre nødvendige midler der det er kun ett panteobjekt, men også sikre flere midler der det er flere panteobjekter og følgelig større bo til behandling. En slik avgrensning av legalpantet vil heller ikke medføre kostnader for domstolen å administrere. Samtidig vil finanskostnadene ved nødvendig lånefinansiering av kapitalintensive objekter bli påvirket i svært liten grad.

Disse medlemmer vil derfor fremme følgende forslag:

"I lov 8. februar 1980 nr. 2 om pant gjøres følgende endring:

Ny § 6-4 første ledd tredje punktum skal lyde:

Panteretten utgjør fem prosent av formuesgodets beregnede verdi eller av det et salg av formuesgodet innbringer, men kan ikke utgjøre mer enn 100 ganger rettsgebyret i hvert panteobjekt."

Disse medlemmer mener det er viktig å sikre norsk konkurranseutsatt virksomhet samme betingelser som de land man konkurrerer med. Det kan ikke bli slik at man i Norge skal ha spesielle regler og særordninger, som gjør at norske virksomheter konkurrerer på dårligere vilkår enn sine konkurrenter i utlandet. Slike ordninger for norsk virksomhet vil på sikt tappe Norge for arbeidsplasser og kompetanse. I forhold til skipsfartsnæringen er det spesielt viktig at man ikke innfører særnorske regler som vil virke konkurransehemmende for norske virksomheter. Dette er en av de mest konkurranseutsatte næringer vi har i Norge, hvor nasjonen kan risikere å miste en hel næring om man stadig innfører slike særnorske regler. Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"I lov 8. februar 1980 nr. 2 om pant skal ny § 6-4, niende ledd lyde:

(9) Reglene i denne paragrafen gjelder ikke skip eller flytende installasjoner registrert i Norsk Internasjonalt Skipsregister (NIS) eller i Norsk Ordinært Skipsregister (NOR)."

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti understreker viktigheten av at det alltid finnes tilstrekkelige midler i boet til en skikkelig bobehandling. Dette medlem vil påpeke at det er viktig med nok midler også når det er store selskap som går konkurs. Det er nettopp i slike store selskap at det kan være krevende å finne frem til hva som har funnet sted av transaksjoner, og da kan det ikke være noen grunn til at det skal være relativt mindre midler tilgjengelig.

Dette medlem støtter Regjeringens opprinnelige forslag til ny § 6-4 første ledd, tredje punktum i panteloven.

5. ØKNING AV REKVIRENTANSVARET

Sammendrag

Rekvirentansvaret ble i forskrift begrenset til kr 20 000. Beløpet har stått uendret siden 1989.

Departementet antar i høringsnotatet at det kan være hensiktsmessig å knytte rekvirentansvaret til grunngebyret i rettsgebyrloven slik at det automatisk justeres ved endringer i grunngebyret. Dersom rekvirentansvaret prisjusteres direkte og knyttes til rettsgebyret, kan ansvaret passende settes til 40 R (kr 26 200). Dersom en i tillegg skal ta høyde for økningen i rettsgebyret og sikre at det reelt blir like mye igjen til bobehandlingen som i 1989, kan rekvirentansvaret passende settes til 45 R (kr 29 475).

Departementet har merket seg at et flertall av høringsinstansene ønsker en økning av rekvirentansvaret, og at forslaget om økning til 45 R har størst tilslutning i høringsrunden. Forslaget i høringsnotatet tok høyde for både prisstigningen siden august 1989 og det forhold at rettsgebyret har økt forholdsmessig mer enn prisstigningen i denne perioden. Departementet går inn for å øke rekvirentansvaret noe mer enn en slik ren prisjustering innebærer, og foreslår at rekvirentansvaret settes til 50 R. Med et rettsgebyr på kr 740 vil 50 ganger rettsgebyret utgjøre kr 37 000. Departementet finner at det er hensiktsmessig med en økning som er noe større enn en ren prisjustering tilsier, blant annet fordi bobestyrene etter lovendringen i 1999 har fått noen flere oppgaver, og at gebyret for omadressering av post har økt de seneste år.

Komiteens merknader

Komiteen merker seg at Regjeringen har foreslått å øke rekvirentansvaret til 50 R som tilsvarer 37 000 kroner.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at rekvirentansvaret har vært uendret siden 1989 og til at rekvirentansvaret skal dekke blant annet rettsgebyret som er 12,5 R. R er for øvrig økt fra 390 kroner i 1989 til 740 kroner i dag. I 2003 var det 10 500 kroner igjen for bostyrer å jobbe for, fratrukket rettsgebyret. Dette gir i meget liten grad bostyrerne mulighet til å foreta en hensiktsmessig bobehandling og til å forfølge mistanke om økonomiske misligheter.

Flertallet vil påpeke at et stort flertall av høringsinstansene er positive til å øke rekvirentansvaret. Flertallet viser til at det finnes pantsatte objekter i noe over halvparten av konkursboene. For de resterende konkursboene er det bare rekvirentansvaret og eventuelle andre frie midler man kan bruke til bobehandling. Flertallet mener at dersom man ikke øker rekvirentansvaret, betyr det i realiteten at det ikke blir noen forbedring i de såkalt "tomme boer". Formålet med lovreformen er å skaffe mer midler til bobehandling, jf Stortingets vedtak fattet i forbindelse med behandling av Ot.prp. nr. 26 (1998-99). Dette vil kun bli nådd i disse boene dersom rekvirentansvaret økes.

Flertallet støtter derfor Regjeringens forslag om å øke rekvirentansvaret til 50 R.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at samtidig med dette påpeker Regjeringen problemet med at en opphevelse av rekvirentkravet vil medføre fare for at konkursbegjæringer vil bli brukt som inkassomiddel.

Disse medlemmer ser dette poenget, men mener dette også må veies opp mot de samfunnsmessige negative konsekvenser det vil ha dersom kreditorer ikke begjærer konkurser, fordi den økonomiske belastningen ved det økte rekvirentkravet blir for stor. Når vi ser at rekvirentkravet i Sverige er 3 860 kroner og i Danmark er rundt 20 000 kroner, kan disse medlemmer ikke se behovet for å øke rekvirentkravet i Norge fra 20 000 kroner til 37 000 kroner. Den nåværende størrelsen på rekvirentkravet er en god nok garanti for at konkursbegjæringer ikke benyttes i utide som en form for en mer effektiv inkasso.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen la være å øke rekvirentansvaret ved forskriftsendring på det nåværende tidspunkt."

6. FOND FOR BOOMKOSTNINGER

Sammendrag

I Ot.prp. nr. 26 (1998-1999) er etablering av et boomkostningsfond nevnt som en alternativ måte å skaffe midler til bobehandlingen på. I proposisjonen heter det at en slik fondsordning f.eks. kan gå ut på at alle virksomhetsutøvere pålegges å betale et beløp til et felles fond som skal benyttes til å finansiere bobehandlingen i tilfeller hvor det ellers ikke finnes midler til dette. Man kan tenke seg at denne plikten pålegges alle foretak eller at den begrenses til å gjelde nystiftede aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper.

Departementet drøfter i høringsnotatet fordeler og ulemper ved en fondsordning. Flere høringsinstanser er i utgangspunktet positive til at det etableres et fond for boomkostninger, men mener at det bør finansieres på andre måter. Andre høringsinstanser går helt mot etablering av et fond.

På bakgrunn av de mothensyn som er nevnt i høringsnotatet og det at et flertall av høringsinstansene er negative til forslaget, vil departementet ikke foreslå at det opprettes et fond for boomkostninger basert på at de næringsdrivende pålegges ny gebyrplikt. Det vises særlig til at gebyrplikten måtte være av en viss størrelse for at fondet skulle balansere, og til at det vil knytte seg administrative kostnader til etablering av et slikt fond.

Komiteens merknader

Komiteen støtter Regjeringens vurderinger og konklusjoner.

7. FORSIKRINGSORDNING FOR BOOMKOSTNINGER

Sammendrag

Et alternativt tiltak for å skaffe midler til bobehandlingen er å innføre en obligatorisk forsikringsordning. Samtlige høringsinstanser som uttaler seg om spørsmålet er negative til å etablere en tvungen forsikringsordning.

På bakgrunn av de mothensyn som er nevnt i høringsnotatet og høringsinstansenes syn, vil departementet ikke gå inn for at det innføres en obligatorisk forsikringsordning for boomkostninger.

Komiteens merknader

Komiteen har ingen merknader.

8. PERSONLIG ANSVAR FOR BOOMKOSTNINGER

Sammendrag

Et forslag som har vært framme i forbindelse med spørsmålet om å sikre konkursboene midler, er å pålegge eierne eller styremedlemmene et personlig ansvar for utgifter til bobehandling. Justisdepartementet ba i høringsnotatet om høringsinstansenes syn på hensiktsmessigheten av å innføre en slik regel.

Departementet går i likhet med flertallet av høringsinstansene ikke inn for å innføre nye regler om personlig ansvar for boomkostninger for personer som står bak et konkursrammet selskap. Spørsmålet om å innføre slike regler må ses i sammenheng med de gjeldende reglene om erstatningsansvar og annet personlig ansvar for styremedlemmer, daglig leder og eiere av selskap.

Komiteens merknader

Komiteen har ingen merknader.

9. SIKKERHETSSTILLELSE FOR BOOMKOSTNINGER

Sammendrag

En alternativ måte å skaffe midler til konkursbehandlingen på kunne være en regel som pålegger det enkelte foretak å stille sikkerhet for en eventuell konkursbehandling.

Departementet var i høringsnotatet ikke innstilt på å foreslå en ordning med sikkerhetsstillelse for boomkostninger, men mottok gjerne synspunkter fra

høringsinstansene. Departementet går etter høringsrunden heller ikke inn for å innføre en regel om sikkerhetsstillelse.

Komiteens merknader

Komiteen har ingen merknader.

10. REGLER OM TILBAKESALG FRA BOET TIL SKYLDNEREN ELLER NOEN AV DENNES NÆRSTÅENDE

Sammendrag

I departementets høringsnotat heter det at under høringen av NOU 1993:16 fremhevet ØKOKRIM som et særskilt problem de "planlagte" konkurser hvor det spekuleres i at skyldneren skal kjøpe tilbake boets eiendeler etter konkursen. ØKOKRIM hevder at dette gjerne skjer i samarbeid med banken som på grunn av god pantesikkerhet ikke har så mye å tape på en konkurs. Slike konkurser antas å påføre de øvrige kreditorene store tap.

Departementet foreslo i høringsnotatet en regel om tilbakesalg, og går inn for - i tråd med synet til de fleste høringsinstansene - å følge opp forslaget om å innføre bestemte beslutningsprosedyrer ved tilbakesalg. Departementet legger vekt på at regelen kan fremme konkurransen ved salg av eiendeler fra konkursboet og bidra til å motvirke planlagte konkurser. Det er også av betydning at prosedyrene kan sikre allmennhetens tillit til at realisasjonen har foregått forsvarlig.

Departementet foreslår at kunngjøring skal kunne unnlates dersom særlige forhold gjør at det må anses uhensiktsmessig å kunngjøre salget. Begrepet "uhensiktsmessig" omfatter også det tilfellet at boet vil bli påført store kostnader ved å utsette salget. Etter departementets syn bør loven åpne for at kunngjøring kan skje i et elektronisk medium. Det bør være opp til bostyreren å avgjøre hvordan kunngjøring skal skje, på bakgrunn av hvilken kunngjøringsform som antas å nå best fram til aktuelle interessenter.

Komiteens merknader

Komiteen ser behovet for å sikre at skyldneren eller dennes nærstående ikke får en urimelig fordel ved at boet selger tilbake aktiva. Det er på den bakgrunn nødvendig med klare regler og åpenhet i de tilfeller et bo benytter seg av denne muligheten. Spesielt er sikringen av at aktiva selges for markedspris viktig for kreditorer som har sitt krav helt eller delvis usikret. Komiteen støtter på denne bakgrunn de fremlagte forslag til lovendring på dette området.

11. OVERFØRING AV LEIEAVTALER TIL SKYLDNERENS LOKALER

Sammendrag

Næringslovutvalget har påpekt at leiekontrakter har utgjort et viktig element i enkelte planlagte konkurser, bl.a. i serveringsbransjen. Mønsteret er gjerne at det etableres to selskaper. Det ene selskapet (holdingselskapet) har hånd om leiekontrakten til lokalene og fremleier disse til det andre selskapet, som skal stå for selve driften (driftsselskapet). Sistnevnte selskap tappes for midler i driftsperioden og styres mot en konkurs. Da de som står bak selskapene ønsker å fortsette virksomheten (men med sanert gjeld), blir det viktig for dem å hindre at boet nyttiggjør seg leiekontrakten gjennom videre overdragelse. I praksis vil den aktuelle leiekontrakten derfor være gjort uoverdragelig. Næringslovutvalget foreslo en tilføyelse i dekningsloven som gir boet rett til å overdra eventuelle leieretter sammen med en samlet overdragelse av skyldnerens virksomhet.

Departementet fulgte dette opp i høringsnotatet. Departementet opplyste i høringsnotatet at Næringslovutvalgets forslag er utformet før den nye husleieloven trådte i kraft. Med den nye husleieloven blir realiteten i forslaget at en avtalebestemmelse om at en leieavtale til lokaler ikke kan overdras sammen med overdragelse av virksomheten, ikke skal være bindende for leierens konkursbo.

Samtlige høringsinstanser som uttaler seg om spørsmålet, er positive til å innføre en regel om at konkursboet skal kunne overdra leiekontrakten i forbindelse med overdragelse av skyldnerens virksomhet.

Departementet foreslår etter dette å endre dekningsloven i samsvar med forslaget i høringsnotatet.

Komiteens merknader

Komiteen har merket seg at Regjeringen påpeker at leiekontrakter er viktige aktiva i en del næringer. Særlig blir serveringsnæringen fremhevet som en næring der en har sett utstrakt bruk av å gjøre leieavtaler uoverdragelige ved planlagte konkurser. Komiteen merker seg også at samtlige høringsinstanser har uttalt seg positivt til en tilføyelse i dekningsloven som gir konkursboet rett til å overdra eventuelle leierettigheter sammen med en samlet overdragelse av skyldnerens virksomhet. Komiteen støtter forslaget om at boet gis mulighet til å overdra leieavtaler.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, er opptatt av at personer og virksomheter som leier ut næringslokaler blir ivaretatt på en god måte. Flertallet er imidlertid kjent med bestemmelsen i husleieloven § 8-4 tredje

ledd, som sier at utleier kan nekte overføring av leiekontrakten dersom det foreligger saklig grunn. Denne bestemmelsen gir etter flertallets mening utleier et vern mot at leieavtaler blir overført til noen som det er saklig grunn til å nekte å ha som leietaker.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil likevel påpeke at det er viktig å sikre at personer og virksomheter som har utleie av næringslokaler som sin næring blir ivaretatt på en god måte. På den bakgrunn bør en fra boets side sikre at seriøse aktører ikke påføres urimelige tap.

12. INNSENDING AV SLUTTMELDING TIL KONKURSREGISTERET ETTER KONKURSLOVEN § 138 FØRSTE LEDD

Sammendrag

Konkursrådet har anbefalt at konkursloven og forskriften om Konkursregisteret endres slik at meldingsplikten til Konkursregisteret overføres fra skifteretten til bostyreren. Konkursrådet legger til grunn at det var en inkurie at disse bestemmelsene ikke er endret tidligere.

Departementet fulgte dette opp i høringsnotatet, og det var støtte til forslaget i høringsrunden. Departementet fremmer etter dette forslag om å endre konkursloven i samsvar med forslaget i høringsnotatet.

Komiteens merknader

Komiteen anser de foreslåtte endringer for å være en åpenbar forenkling av saksbehandlingen. Slik komiteen ser det vil en også få en hensiktsmessig ressursbesparelse. På denne bakgrunn støtter komiteen de fremlagte forslag på dette punkt.

13. SLETNING AV FORETAK I FORETAKSREGISTERET ETTER AVSLUTTET BOBEHANDLING - KONKURSLOVEN § 138 ANNET LEDD OG FORETAKSREGISTERLOVEN § 7-3

Sammendrag

Konkursloven bestemmer at hvis skyldneren er en sammenslutning med begrenset ansvar og bobehandlingen er endelig avsluttet etter §§ 128 og 135 (ved sluttutlodning eller fordi boets midler ikke kan dekke omkostningene ved bobehandling), skal føreren av Konkursregisteret anmode om sletting av sammenslutningen i Foretaksregisteret.

Brønnøysundregistrene har i brev til Justisdepartementet foreslått at konkursloven § 138 annet ledd annet punktum endres slik at bestemmelsen kommer til anvendelse også overfor sammenslutninger med ubegrenset ansvar.

Departementet foreslår i høringsnotatet at det innføres en ny regel om sletting av sammenslutninger med ubegrenset ansvar etter avsluttet bobehandling, men at regelen gjøres mer betinget enn for sammenslutninger med begrenset ansvar. En bør helst unngå at selskapet må registreres på nytt dersom virksomheten fortsetter etter konkursen.

Departementet foreslår at prosedyren for sletting forenkles ved at føreren av Konkursregisteret pålegges å melde til Foretaksregisteret at konkursbehandlingen er endelig avsluttet. Videre gis føreren av Foretaksregisteret hjemmel til å gi de registreringspliktige melding om at dersom det ikke innen ett år kommer inn opplysninger om at foretaket fortsatt består, vil sammenslutningen bli slettet i Foretaksregisteret.

Det fremkom ulike synspunkter på forslaget i høringsrunden.

Departementet foreslår lovendringer med utgangspunkt i høringsnotatet og følger opp enkelte av de endringene som er foreslått av Brønnøysundregistrene i høringsrunden. Det foreslås dessuten en lovteknisk forenkling i forhold til forslaget som ble sendt på høring.

Komiteens merknader

Komiteen har ingen merknader.

14. RASJONALISERING AV BOBEHANDLINGEN VED ØKT BRUK AV ELEKTRONISK KOMMUNIKASJON

Sammendrag

Justisdepartementet sendte i november 2002 på høring et forslag fra Konkursrådet om endringer i konkursloven og i forskrift om konkursregisteret. Høringsnotatet inneholdt flere forslag til endringer med sikte på å øke bruken av elektronisk kommunikasjon ved kunngjøringer og meddelelser fra bostyret. Hovedformålet ved forslaget var å spare tid og penger for boene.

Flertallet av høringsinstansene stilte seg positive til hovedinnholdet av forslagene. De innkomne høringsuttalelsene viser likevel at forslagene må bearbejdes nærmere før et endelig forslag kan fremmes. Departementet vil arbeide videre med forslagene med sikte på å fremme forslag til lovendringer. En rasjonalisering av bobehandlingen med sikte på økt bruk av elektronisk kommunikasjon vil spare kostnader for boet, og således bidra til at det blir mer midler i boene.

Komiteens merknader

Komiteen har ingen merknader.

15. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

Sammendrag

Endringen i panteloven

Forslaget til ny bestemmelse i panteloven om legalpant til sikkerhet for nødvendige boomkostninger vil medføre at konkursboene og tvangsavviklingsboene tilføres mer midler til bobehandling.

Det må forventes at legalpantregelen på sikt vil medføre noe økt kredittpris for de næringsdrivende. Departementet antar at legalpantregelen vil få liten praktisk betydning for privatpersoner som tar opp boliglån. Flertallet av konkursskyldnerne er selskaper. Det kan forventes at grundigere bobehandling vil tilføre boene og fordringshaverne ytterligere midler.

Legalpantregelen vil medføre at tingrettene som behandler konkursboer får noe økt arbeidsmengde, blant annet ved fastsetting av pantets verdi i boene hvor innløsning er aktuelt, og ved å avgjøre hva som er nødvendige boomkostninger. I boer der legalpantet ikke benyttes fullt ut, vil det bli noe merarbeid for bostyreren i forbindelse med at det overskytende skal fordeles på og utbetales til panthaverne. Bostyreren vil også få oppgaver knyttet til vurdering av pantobjektets verdi.

Når bobehandlingen blir mer grundig, vil det medføre høyere sannsynlighet for at økonomisk kriminalitet blir oppdaget. Dette vil bidra til å motvirke useriøs næringsdrift.

Økning av rekvirentansvaret

En økning av rekvirentansvaret til 50 R vil maksimalt medføre en årlig økning av det offentliges utbetalinger til rekvirentansvar med 16,2 mill. kroner i oppbudssakene. Det antas at økningen av statens årlige utbetalinger til dekning av rekvirentansvaret i konkurser begjært av en arbeidstaker maksimalt vil være ca. 2,9 mill. kroner, og til dekning av rekvirentansvaret i konkurser begjært av skattefogden, mellom 10 og 14 mill. kroner.

For saker hvor skatteoppkreveren begjærer konkurs, vil økningen i utbetalinger komme til uttrykk gjennom reduserte inntekter over skatteregnskapet. Det antas at den reduserte inntekten på grunn av skatteoppkrevernes utbetalinger til rekvirentansvar kan bli maksimalt 27,2 mill. kroner.

Komiteens merknader

Komiteen har ingen merknader.

16. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 1

I lov 8. februar 1980 nr. 2 om pant gjøres følgende endring:

Ny § 6-4 første ledd tredje punktum skal lyde:

Panteretten utgjør fem prosent av formuesgodets beregnede verdi eller av det et salg av formuesgodet innbringer, men kan ikke utgjøre mer enn 100 ganger rettsgebyret i hvert panteobjekt.

Forslag 2

I lov 8. februar 1980 nr. 2 om pant skal ny § 6-4, niende ledd lyde:

(9) Reglene i denne paragrafen gjelder ikke skip eller flytende installasjoner registrert i Norsk Internasjonalt Skipsregister (NIS) eller i Norsk Ordinært Skipsregister (NOR).

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringen la være å øke rekvirentansvaret ved forskriftsendring på det nåværende tidspunkt.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

I lov 8. februar 1980 nr. 2 om pant gjøres følgende endring:

Ny § 6-4 første ledd tredje punktum skal lyde:

Panteretten utgjør fem prosent av formuesgodets beregnede verdi eller av det et salg av formuesgodet innbringer.

17. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Odelstinget til å gjøre slikt

vedtak til lov

om endringer i lov 8. juni 1984 nr. 58 om gjeldsforhandling og konkurs og i enkelte andre lover

I

I lov 8. februar 1980 nr. 2 om pant gjøres følgende endringer:

§ 3-6 skal lyde:

§ 3-6 *Rettsvern*

Panterett i driftstilbehør eller i overførbar bruksrett til driftstilbehør får rettsvern ved tinglysning på eierens eller den bruksberettigedes blad i Løsøreregistret.

§ 3-8 annet ledd første punktum skal lyde:

Panteretten får rettsvern ved tinglysing på eierens eller den bruksberettigedes blad i Løsøreregisteret.

§ 3-9 tredje ledd skal lyde:

(3) Panteretten får rettsvern ved tinglysing på eierens eller den bruksberettigedes blad i Løsøreregisteret.

§ 3-10 annet ledd skal lyde:

(2) Panteretten får rettsvern ved tinglysing på eierens eller den bruksberettigedes blad i Løsøreregisteret.

Ny § 6-4 skal lyde:

§ 6-4 Lovbestemt pant for boomkostninger

(1) Konkursboet har lovbestemt pant i ethvert formuesgode beheftet med pant som tilhører skyldneren på konkursåpningstidspunktet og som kan være gjenstand for utlegg eller konkursbeslag. Konkursboet har også lovbestemt pant i formuesgoder som en tredjeperson har stilt som pantesikkerhet for konkurskyldnerens gjeld, når sikkerheten består på konkursåpningstidspunktet. Panteretten utgjør fem prosent av formuesgodets beregnede verdi eller av det et salg av formuesgodet innbringer, men maksimalt 700 R, i hvert realregistrerte pantobjekt. Panteretten går foran annet lovbestemt pant og alle andre heftelser i formuesgodet. Panteretten kan bare benyttes til å dekke nødvendige boomkostninger.

(2) Enhver panthaver eller annen interessert kan innløse boets panterett. Dersom flere ønsker å innløse, har den best prioriterte panthaveren fortrinnsrett til innløsning.

(3) Boet eller den som vil innløse boets panterett kan kreve formuesgodets verdi fastsatt av tingretten. Ved beregningen av formuesgodets verdi skal forholdene på verdsettingstidspunktet legges til grunn. Til grunn for verdsettingen kan tingretten innhente takst som dekkes av boet. I særlige tilfeller kan tingretten bestemme at verdsettingen skal skje ved skiftetakst, jf. skifteloven § 125. I så fall kan retten også fastsette en godtgjørelse for skjønsmennene som fraviker fra de satsene som ellers gjelder ved skiftetakst. Skiftetakst etter denne bestemmelsen kan ikke overprøves ved overtakst.

(4) Den som innløser boets panterett, trer inn i boets prioritet for et tilsvarende beløp. Innløserens panterett følger reglene for avtalepant i vedkommande formuesgode og skal anses stiftet på betalingstidspunktet. Bostyreren skal snarest mulig og i alle tilfelle før formuesgodet abandoneres eller overføres til en panthaver, sørge for at panteretten får rettsvern etter alminnelige regler.

(5) Dersom det sikrede beløp ikke innbetales frivillig til boet innen den fristen som er avtalt eller som tingretten har fastsatt, kan boet kreve formuesgodet solgt etter reglene i dekningsloven § 8-15.

(6) Er et formuesgode med panterett i som tilhører skyldneren, solgt senere enn tre måneder før fristdagen (jf. dekningsloven § 1-2), kan tingretten ved kjennelse beslutte at den eller de panthavere som har fått dekning, men som ikke ville ha fått like stor dekning om boet hadde fått fem prosent av salgssummen, skal innbetale inntil fem prosent av salgssummen til boet såfremt det trengs til dekning av nødvendige boomkostninger. Dette gjelder likevel ikke dersom salget er foretatt som ledd i ordinær og forsvarlig drift.

(7) Tingretten avgjør hvor mye av verdiene som omfattes av legalpantet som det er nødvendig å benytte under bobehandlingen. Er boets panterett innløst og det ved slutningen av boet er midler til helt eller delvis å dekke boomkostningene uten å utnytte legalpanteretten, tilbakebetales det overskytende beløp til innløseren. Er formuesgodet realisert, skal det overskytende beløp tilfalle den eller dem som ville fått dekning dersom legalpanteretten ikke var blitt utnyttet. Er flere formuesgoder realisert, fordeles beløpet på grunnlag av realisasjonssummene.

(8) Reglene i denne paragrafen gjelder tilsvarende ved offentlig skifte av insolvent dødsbo og for øvrig med de begrensningene som følger av overenskomst med fremmed stat.

II

I lov 8. juni 1984 nr. 58 om gjeldsforhandling og konkurs gjøres følgende endringer:

§ 117 annet ledd skal lyde:

Salg av boets eiendeler til skyldneren eller til skyldnerens nærstående som nevnt i dekningsloven § 1-5 skal ikke skje før kunngjøring har funnet sted i avis eller i et egnet elektronisk medium. Fristen for å gi bud skal normalt ikke settes kortere enn en uke. Kunngjøring kan unnlates dersom særlige forhold gjør at det må anses uhensiktsmessig å kunngjøre salget.

Nåværende annet ledd blir nytt tredje ledd.

§ 135 første ledd første punktum skal lyde:

Dersom bostyreren finner at boets midler, medregnet midler boet får i medhold av legalpanteretten etter panteloven § 6-4, er utilstrekkelige til å dekke omkostningene ved dets fortsatte behandling, skal bostyreren vurdere å kontakte fordringshavere eller berørte offentlige myndigheter med sikte på å få dem til å stille sikkerhet for omkostningene ved en fortsatt bobehandling.

§ 138 skal lyde:

§ 138 *Sletting av tidligere meldinger m.v.*

Når konkursen er endelig avsluttet, skal retten sørge for at dette anmerkes i Konkursregisteret. *Er konkursen endelig avsluttet ved sluttutlodning etter § 128, er det likevel bostyreren som skal sørge for slik anmerkning.* Med mindre retten beslutter å gjøre det selv, skal bostyreren sørge for at meldinger som er gitt i henhold til § 79 tredje ledd blir slettet. Videre skal bostyreren gi melding i samsvar med lov 19. juni 1969 nr. 66 om merverdiavgift § 27 annet ledd.

Fører av Konkursregisteret sørger for at avsluttet bobehandling blir meldt til de registre som er nevnt i § 79 annet ledd nr. 1, 2 og 3. *Det skal opplyses på hvilket grunnlag bobehandlingen er innstilt.* Er skyldneren *en stiftelse eller en sammenslutning med begrenset ansvar*, og bobehandlingen er endelig avsluttet i henhold til §§ 128 og 135, skal føreren av Konkursregisteret samtidig anmode om sletting av sammenslutningen i Foretaksregisteret.

III

I lov 8. juni 1984 nr. 59 om fordringshavernes dekningsrett gjøres følgende endringer:

§ 3-7 tredje ledd skal lyde:

Beløp som utbetales erververen er bare beslagsfrie etter reglene i §§ 2-5 og 2-11.

§ 7-10 nytt fjerde ledd skal lyde:

En avtalebestemmelse om at en leieavtale ikke kan overføres sammen med overføring av den virksomhet som drives i lokalet, er ikke bindende for konkursboet.

§ 8-15 annet ledd nytt annet punktum skal lyde:

Første punktum gjelder ikke dersom boet krever tvangssalg for å inndrive lovbestemt pant etter panteloven § 6-4.

IV

I lov 21. juni 1985 nr. 78 om registrering av foretak § 7-3 skal nytt tredje ledd lyde:

Har Foretaksregisteret mottatt melding etter konkursloven § 138 annet ledd om at bobehandlingen er avsluttet i medhold av konkursloven § 128 eller § 135 i registrert foretak med ubegrenset ansvar, skal registerføreren gi de registreringspliktige varsel om at dersom de ikke innen ett år gir opplysninger om at foretaket fortsatt består, vil foretaket bli slettet. Gis det ikke slike opplysninger innen fristen, skal foretaket slettes av registeret.

V

I lov 16. juni 1989 nr. 69 om forsikringsavtaler skal § 16-1 fjerde ledd lyde:

Ved livrenteforsikring kan rentenyterens fordringshavere søke dekning i den løpende livrente i samsvar med lov 8. juni 1984 nr. 59 om fordringshavernes dekningsrett §§ 2-6, 2-7 og 2-11.

VI

Ikraftsettings- og overgangsbestemmelser

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.
2. Loven gjelder - med de unntak som følger av nr. 3 og 4 - for
 - a) konkursboer der begjæring om gjeldsforhandling eller konkurs er kommet inn til tingretten etter lovens ikrafttredelse,
 - b) tvangsavviklingsboer der dom eller kjennelse om oppløsning eller om at retten overtar ansvaret for avviklingen, er avsagt etter lovens ikrafttredelse,
 - c) dødsboer der dødsfallet har funnet sted etter lovens ikrafttredelse.
3. Lovbestemt pant etter panteloven § 6-4 går foran avtalepant som er stiftet før loven trådte i kraft, tre år etter ikrafttredelsen. Panteloven § 6-4 sjette ledd gjelder bare for salg som er skjedd etter at loven trådte i kraft.
4. Endringene i konkursloven § 138 og i lov om registrering av foretak § 7-3 gjelder for boer der bobehandlingen avsluttes etter at loven trådte i kraft.

Oslo, i justiskomiteen, den 22. mars 2004

Trond Helleland

leder

André Kvakkestad

ordfører